

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0530154 Ängarna

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000 -områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitat-direktiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livs-miljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitat-direktivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontaktar Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har till kommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen.

Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Maria Johansson

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0530154 Ängarna

Kommun: Åmål

Områdets totala areal: 0,61 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-12-09

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2016-12-21

Markägarförhållanden:

Ägs av privata markägare.

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2001-06-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

1973 - Hällebräcka, *Saxifraga osloensis*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: Det prioriterade bevarandevärdet är att bevara arten hällebräcka.

Motivering: Området är växtlokal för hällebräcka som är Natura 2000-art. Hällebräckan är en unik art för nordens och den är rödlistad som sårbar enligt rödlistebedömningen år 2015.

Prioriterade åtgärder: Avverkning av träd. Markblottor behöver skapas vid hållarna. Återkommande tillsyn och röjning i området.

Beskrivning av området

Området utgörs av vägkanter i närheten av byn Ängarna. En vägskärning har gjorts genom en berghäll och "hyllor" har bildats 1-2 m över vägen. På dessa vägkanter växer Natura 2000-arten hällebräcka.

Hällebräckan är en unik art för nordens och den är rödlistad som sårbar enligt

rödlistebedömningen år 2015.

Vad kan påverka negativt

Hällebräcka skulle påverkas arten negativt av :

- Utebliven störning med igenväxning som följd.
- För mycket störning och slitage kan också var ett hot
- Näringstillförsel som gödsling och kalkning.
- Tillförsel av bekämpningsmedel.
- Åtgärder som skulle förstöra fältskiktet. Exempel på sådana åtgärder är breddning av vägen, sprängning m.m.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Arten hällebräcka är i vilt tillstånd fridlyst enligt 7§ Artskyddsförordningen (2007:845) vilket innebär att det är förbjudet att avsiktligt plocka, samla in, skära av, dra upp med rötterna eller förstöra arten i naturen. Förbudet gäller alla stadier i artens livscykel. Vilt levande exemplar av arten omfattas av 23§ Artskyddsförordningen vilket innebär att det är förbjudet att förvara och transportera arten.

Vägsträckan är klassad som artrik vägkant enligt Trafikverket.

Eftersom det inte är möjligt att beta vägslänterna är andra skötselåtgärder nödvändiga. För gynnsam bevarandestatus krävs att buskar hålls undan och att jordtäcknet inte tillåts bli tjockt. År 2016 är det träd och tjock mossa och förna på hållarna. Avverkning med markstörning som följd vore en lämplig åtgärd. Sly behöver också röjas. Området behöver tillsyn vid jämna mellanrum och vid ansamling av förna (löv och barr) och grenar bör detta krattas bort eller avlägsnas på något sätt. Tillfälliga markblottor kan också behöva skapas.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

1973 - Hällebräcka, Saxifraga osloensis

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Flera fyndplatser finns utmed vägen. Det senaste i Artportalen är från 2015 då en lokal med 10 plantor fanns. År 2007 fanns två lokaler med 500 plantor vardera. Även år 2001 fanns flera stora populationer.

Hällebräcka är en ettårig art som kräver konkurrensfria miljöer för att växa. Många av förekomsterna är intill och på hållar i betesmarker, miljöer som hålls fria från konkurrens genom kreaturstramp och torka. Tillfälliga förekomster i vägslänter, mindre täkter etc. är inte ovanliga där det är tätt mellan lokalerna. Arten är starkt kalkgynnad och den kan finnas i områden med skiffer, kalk eller granit med kalkrikt jordtäcke. Arten förekommer även på strandhällar i delar av sitt utbredningsområde. På dessa lokaler är det främst årsmånen som styr antalsvariationen mellan åren. Det krävs ett någorlunda snötäcke under vintern i kombination med en fuktig vår/försommar så att inte de unga plantorna fryser ihjäl respektive torkar ihjäl innan de hinner blomma och gå i frukt. Arten är på många lokaler beroende av störning genom bete och tramp. Den är störningsgynnad, vilket alla tillfälliga väggkantslokaler är bevis på. Artens blommor är insektspollinerade, medan fröna är vind- och djurspridda, en uppskattning av spridningsavstånd är 10 meter, efter vägar i vinddraget från bilar, med bildäck etc. kan avståndet ofta vara mycket längre. Bestånden varierar mycket kraftigt i individantal och frösättning år från år.

Eftersom arten är beroende av störning och konkurrensfria miljöer är den känslig för igenväxning, ökad beskuggning, näringstillförsel, konkurrens från ohävdarter och främmande arter. Den är också känslig för fragmentering.

Bevarandemål

Området ska präglas av störning så att hållarna hålls öppna. Det ska inte finnas skadlig igenväxningsvegetation och ansamling av förna och mossa vid hållarna. Det ska finnas förutsättning för rik förekomst av hällebräcka och andra skyddsvärda arter knutna till öppna kalkhällmarker. Arten ska ha en allmän förekomst i området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är ogynnsamt. Många väggkantslokaler är tillfälliga. I dagsläget (år 2016) är moss- och förnalagret för tjockt. Träd och sly behöver röjas bort och markblottor skapas.

Dokumentation

Artportalen. ArtDatabanken SLU. www.artportalen.se. Uttag 2016-06.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1989: Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Naturvårdsverket. Art- och naturtypsvisa vägledning. www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Natura-2000/. 2016-06.

Bilagor

Bilaga 1 Karta med områdets avgränsning.

Natura 2000 - SE0530154 Ängarna

0 125 250 500 Meters

Map scale 1:10 000. Original printed 2009-01-30. Copyright Lantmäteriet 2009, dnr 106-2004/188-O.